

FYZIOLÓGIA KRVI

Množstvo krvi

Dospelý človek
Plod
Novorodenec

Normovolémia
Hypovolémia

Metódy určovania množstva krvi

- Priame
- Nepriame:

Biofyzikálne charakteristiky krvi

- 1) Merná hmotnosť:
- 2) Viskozita krvi:
- 3) Hematokrit:

Erytrocyty

Normocyty, mikrocyty (< 6,7), makrocyty (do 9), megalocyty (>9), elipsocyty, poikilocyty, schistocyty)

Fyziologická anizocytóza
Objem
Povrch

Množstvo erytrocytov

♂ 4,3 – 5,3 x 10¹²/l

♀ 3,8 – 4,8

Novorod. 7-8

Hypererytrocytóza (polycytémia, polyglobúlia)
Anémia (erythrocytopenia, oligocytémia)

Zloženie erytrocytov

Voda 65 - 70%, sušina 30 - 35%

Membrána, stróma, vnútorný obsah - Hb

Metabolizmus erytrocytov

Minim. sp. O₂

Úlohy erytrocytov

- prenos O₂, CO₂
- prenos AK, hormónov, alkaloidov, alkoholu, toxínov

Hemolýza

- 1) Osmotickým tlakom
- 2) Fyzikálnymi vplyvmi – teplota (nad 50 °C)
- 3) Chemicky
- 4) Toxicky
- 5) Imunologicky
- 6) Dedične

Suspenná stabilita krvi – sedimentácia

- Suspenzia
- Neg. elektrické náboje na povrch erytrocytov – pozit. náboje bielkovín krvnej plazmy
Helmholtzova dvojvrstva

Faktory ovplyvňujúce rýchlosť sedimentácie

- 1) Vzájomný pomer plazmatických bielkovín
- 2) Počet a veľkosť ery
- 3) Lipémia, cholesterolemia (+)
- 4) pH plazmy – alkalóza (+)

Meranie rýchlosti sedimentácie

Fahraeus a Westergren

Zrýchlenie sedimentácie

- Fyziologické
- Patologické

Spomalenie sedimentácie

Polycytémia

Posudzovanie dynamiky ochorenia.

V súčasnosti preferencia určovania CRP

HEMOGLOBÍN

Hem + globín

Hem – protoporfyrín IX (tetrapyrolový kruh)
+ Fe²⁺ = ferrohém

Globín – u HbA – alfa 2, beta 2

M.hm. = 64 500

Typy hemoglobínu

Embryonálne Hb – Gower 1

2

- Portland

Fetálny Hb – HbF

Hemoglobín dospelých – HbA

Minor komponenta – HbA₂

HbS

Deriváty hemoglobínu

oxygenovaný Hb
karbamino Hb
karboxy Hb
methemoglobín

Množstvo hemoglobínu

Dospelí muži 160 (135 – 170) g/l
ženy 140 (120 – 158)

LEUKOCYTY

Pravé bunky, jadro, organely, aeróbnny metabolizmus.

Rozdelenie podľa kinetiky a lokalizácie:

Leukocyty: - zásobný oddiel (dreň)
- cirkulujúce
- marginujúce
- tkanivový oddiel

Rozdelenie morfológické:

Granulocyty

- neutrofilné
- eozinofilné
- bazofilné

Agranulocyty

- lymfocyty
- monocyty

GRANULOCYTY – polymorfonukleárne leukocyty

Neutrofilné leukocyty

- marginujúce (50%)
- cirkulujúce (50%)

Dĺžka života

Eozinofilné leu

Bazofilné leu

AGRANULOCYTY - mononukleáry

Lymfocyty

Podľa funkcií:

- T - lymfocyty (70-80%)
- B - lymfocyty (20-30%)
- NK – bunky = LGL – large granulated lymphocytes
(5-10% zo všetkých)

Monocyty

Nezrelé bb, dozrievajú v tkanivách – tkanivové makrofágy, histiocyty

---

Množstvo leukocytov

Dospelí – $4-10 \times 10^9 / l$ (bez pohlavných rozdielov)

Leukocytóza – dreňová – absolútna

- distribučná – relatívna
- fyziologická
- patologická

Leukopénia – fyziologická

- patologická

Diurnálny rytmus – ráno najmenej, popoludní najviac leu

Schopnosti a funkcie leukocytov

- Schopnosti**
- pohybu
  - diapedézy
  - tigmotaxie
  - fagocytózy

Pohyb: Ameboidný

Fagocytóza Chemotaxia

Diapedesis

Opsonizácia

Adherácia

Fagocytóza

Lýza – peroxidáza, akt. O_2
baktericídny účinok

FUNKCIE LEUKOCYTOV

Obranné funkcie proti:

- baktériam
- cudzorodým materiálom
- vlastným – zmeneným bunkám

Mechanizmy (imunitné)

Nešpecifické:

- fagocytóza
- inaktivácia mediátorov
- hypersenzitívna reakcia – bazofily
- tvorba rôznych látok – interferon a i. (makrofágy)

Špecifické: T a B -lymfocyty

Ovplyvňovanie mechanizmov koagulácie a fibrinolýzy

Ba – heparín

Eo – plazminogén

IMUNOFYZIOLÓGIA

Imunita = Schopnosť organizmu identifikovať, zneškodňovať a odstraňovať cudzorodé mikroorganizmy, rozličné látky – antigény, cudzie bunky a zmenené (napr. rakovinové) bunky vlastné telu.

Imunita - vrodená

- získaná:

Imunita - nešpecifická

- špecifická

Nešpecifické imunitné mechanizmy

- fyzikálne
- chemická
- fagocytóza
- zápal
- interferón...

Špecifické imunitné mechanizmy

- lymfoidné tkanivo – lymfocyty
- protilátky
- iné látky (cytokíny...)

- **celulárne**
- **humorálne**

HUMORÁLNA IMUNITA

PROTILÁTKY

IgG; IgA; IgM; IgD; IgE

Úlohy imunitného systému:

- 1) Obrana proti cudzím substanciam

- 2) Odstraňovanie odumretých alebo poškodených buniek
- 3) Obrana pred rastom nádorov

Odlišovanie vlastného od cudzieho. Vlastné toleruje, na cudzie odpovedá imunitnými reakciami

Molekulárna pamäť
Primárna a sekundárna odpoveď

TROMBOCYTY

Charakteristika

Počet

Trombocytóza / trombocytopenia

Zloženie:

Aktívne látky:

- na povrchu
- vo vnútri (granulá)

DOŠTIČKOVÉ FAKTORY

č. 1, 2, 3, 4, 5

Rastový faktor

FUNKCIE TROMBOCYTOV

1) Hemostáza

- a) mechanická
- b) humorálna

2) Hojenie rán (rastový f.)

3) Zápal - zmeny permeability kapilár

HEMOSTÁZA

- 1) **Vazokonstrikcia** - mechanická
  - reflexná
  - humorálna

2) **Vytvorenie trombocytárnej zátky:**

adherácia

agregácia

Kys. acetylosalicylová inhibuje syntézu TxA_2

Inhibítory adhézie a agregácie:

- Willebrandov f. (VIII)
- PGI_2 - prostacyklín

MECHANIZMY KOAGULÁCIE

Schmidtova – Morawitzova teória

PLAZMATICKÉ FAKTORY

- I. Fibrinogén – pečeň – 3 g/l
- II. Protrombín - α_2 globulín – pečeň – vit. K (120 mg/l)
- III. Tromboplastín – tkanivový
- IV. Ca^{++}
- V. Proakcelerín – pečeň
- VI. 00000
- VII. Prokonvertín – pečeň – vit. K
- VIII. AHG – f. VIII C + f. VIII. R: Ag = Wf.
- IX. PTC – Christmas - pečeň – vit. K
- X. Stuart – Prower - “ -
- XI. PTA, f.C
- XII. Hageman – H, Glass
- XIII. FSF – Laki – Lorand

FIBRINOLYTICKÝ SYSTÉM

Vnútorňý systém

Vonkajší systém

Exogénne látky

Protizrážanlivé mechanizmy

Fyziologické:

- 1/ Súvislý neporušený endotel ciev
- 2/ Kontinuálny prúd krvi
- 3/ Endotelový prostacyklín
- 3/ Heparín
- 4/ Antitrombín III (pečeň, kofaktor heparínu).
- 5/ Trombín
- 6/ Fibrín – reverzibilne viaže trombín = antitrombín – spätná väzba.

Umelé ovplyvnenie zrážania krvi:

- 1/ Zamedzenie kontaktu so zmáčavým povrchom
- 2/ Ochladenie na 0°C
- 2/ Defibrinácia
- 3/ Dekalcifikácia
- 4/ Heparín
- 5/ Hirudín (Hirudo medicinalis)
- 6/ Kumarín (dikumarol) – antivitamin K (f.II., VII, IX, X).

Zvýšenie schopnosti hemokoagulácie

- 1/ Spomalenie rýchlosti prúdenia krvi
- 2/ Poškodenie endotelu ciev
- 3/ Zvýšenie teploty
- 4/ Podávanie hypertonických roztokov
- 5/ Rozpadové produkty tkanív
- 6/ Vysoká kalcémia
- 7/ Hypervitaminóza K
- 8/ Vysoká hladina adrenalínu

HEMATOPOÉZA

Tvorba všetkých zložiek krvi

Miesta tvorby - ontogenéza

Embryo

Plod

*Obdobie: mezenchýmové
hepatolienálne
dreňové*

Novorodenci – v dreni všetkých kostí

Od 20. roku – lokalizácia do humeru, femuru a plochých kostí

Kostná dreň – zloženie

Medulo – hematická bariéra – prepúšťanie do krvi zrelých bb.

Erytropoéza

Vývojový rad.

Podmienky pre erytropoézu

Železo

Vit. B₁₂, B₆, kys. listová

Meď, kobalt

AK, bielkoviny, pyrolové jadrá, metylové skupiny

Regulácia erytropoézy

Nervová

Humorálna - špecifická – erytropoetín

- nešpecifická

Regulácia leukopoézy

Nešpecifická

Špecifická: Colony stimulating factors (CSF)

Trombopoéza

Vývojový rad

Regulácia trombopoézy

Zpätná väzba (cez metabolity a degradačné produkty)

Trombocytopoetín

Faktory aktívne stimulujúce kolónie megakaryocytov (Meg-CSA) a IL – 3

Krvné skupiny

Systém AB Ø (H)

Aglutinogény A, B – mukopolysacharidy (75% polysacharidov, 25% polypeptidov)

A – N –acetyl D-galaktozamín

B – D – galaktóza

H – N – acetyl – D – glukozamín – materská substancia

Ontogenetický vývoj

Plod – antigén H (0)

Novorodenec – postupne A, B, aglutiníny anti A, anti B

Ďalšie krvné skupiny

Podľa aglutinogénov:

M, N

S, s

P, p...

Rh faktor

Rh + 85%, rh⁻ 15%

Rh antigény C, D, E / c, d, e

Protilátky anti Rh sa prirodzene nevyskytujú !!

Vytvorenie anti Rh (protilátky triedy IgG) po:

1) Transfúzia Rh⁺ človeka rh⁻

2) Plod Rh⁺, matka rh⁻.

Nebezpečenstvo:

Fetálna erytroblastóza, anémia, hyperbilirubinémia, jadrový ikterus (M. haemolyticus neon.)

Prevenencia a terapia:

Prevenencia izoimunizácie: Anti D PL matke

Th: Fototh

Exsanguinačná transfúzia (160 – 180 ml/kg)

Inkompatibilita v systéme A, B

Matka 0, plod A (A₁) - 90% prípadov

B – 10%

Transfúzia

Indikácie

Autohemotransfúzia

Plazmaferéza

Predtransfúzne vyšetrenie

Náhradné roztoky: Dextran, reodextran, Nutramín, fluorokarbón (O₂)

Komplikácie nesprávnej transfúzie

FYZIOLÓGIA KARDIOVASKULÁRNEHO SYSTÉMU

Fyziológia srdca

Myokard – morfológické vlastnosti

Fyziologické vlastnosti srdca

- automacia
- vodivosť
- dráždivosť
- sťažlivosť
- rytmicita

Srdcový vzruch

Vzruch v bunkách myokardu

Kľudová polarizácia membrány buniek myokardu –vnútri negatívny, vonkajší pozitívny náboj – rozdiel – 80 – 90 mV.

Podstata

Depolarizácia, transpolarizácia

Repolarizácia

Pre bunky myokardu charakteristické plateau.

Vzruch v bunkách prevodového systému

Menšia kľudová polarizácia

Nestále membránové napätie

Spontánna diastolická depolarizácia (SDD)

Účinok autonómneho nervového systému na rýchlosť SDD:

vagus – acetylcholín

sympatikus

Gradient automacie.

Srdcový cyklus – revolúcia

Diastola

Plnenie predsiení - mechanizmy

Systola

- Systola predsiení
- Systola komôr

1. fáza – napínacia, izovolumická (izometrická)
2. fáza – ejekčná, vyvrhovacia, vypudzovacia
  - a) fáza rýchleho vypudzovania krvi
  - b) fáza pomalého -“ -

Diastola

- Protodiastola
- Fáza izovolumickej (izometrickej) ventrikulárnej relaxácie - Fáza rýchleho plnenia komôr
- Fáza pomalého plnenia komôr
- Systola predsieni

Systolický objem, ejekčná frakcia, srdcový výdaj

Systolický (tepový) objem (SV) – 70 ml.

Konečný diastolický objem - EDV.

Konečný systolický objem - ESV (50 ml).

Ejekčná frakcia: Pomer medzi SV a EDV

Srdcový výdaj

$MV = f.s. \times SV$. Normálne hodnoty sú cca 5 l/min.

Lineárna závislosť od metabolizmu – spotreby O_2 .

Meranie srdcového výdaja – metódy

VYŠETROVANIE ČINNOSTI SRDCA

A/ Invazívne vyšetrenia srdca

B/ Neinvazívne vyšetrovacie metodiky

HEMODYNAMIKA

Všeobecná - všeobecne platné princípy toku krvi

Špeciálna - zvláštnosti cirkulácie krvi v jednotlivých oblastiach

Rozdelenie riečísk:

1. vysokotlakový odporový systém (arteriálny)

2. nízkotlakový kapacitný systém (venózný, kapilárny)

Z funkčného hľadiska:

1. distribučný systém (arter. riečisko)

2. difúzny systém (kapilárne r.)

3. zberný systém (venózne r.)

VŠEOBECNÉ ZÁKONITOSTI HEMODYNAMIKY

Hlavné fyzikálne veličiny hemodynamiky

- prietok
- rýchlosť prúdu
- tlak
- odpor

PRIETOK

Prúdenie krvi:

- laminárne
- turbulentné - pri dosiahnutí určitej **kritickej rýchlosti** (v)

Reynoldovo číslo - pravdepodobnosť turbulencie

Poiseuilleov zákon

$$F = \Delta p \times \frac{\pi^4}{8L\eta}$$

Kritický uzatvárací a otvárací tlak

RÝCHLOSŤ TOKU KRVI

$$v = F/S \text{ (cm/s)}$$

Hodnoty strednej rýchlosti toku krvi v jednotlivých úsekoch cirkulácie

MERANIE RÝCHLOSTI A PRIETOKU KRVI

1. Elektromagnetický prietokomer
2. Meranie parciálnych cirkulačných časov
3. Volumová pletyzmografia
4. Venózna okluzívna pletyzmografia
5. Dopplerov prietokomer

VASKULÁRNY ODPOR

$$R = \frac{\Delta p}{F} \quad \frac{\text{kPa (mmHg)}}{1 \text{ x s}^{-1} \text{ (ml x min}^{-1}\text{)}}$$

Poiseuillova rovnica:

$$R = \frac{8L\eta}{\pi r^4} \quad R - \text{odpor cievneho riečiska}$$

- zmeny R hlavne zmenami polomeru ciev

Dve zložky odporu:

- a) **stena ciev**
- b) **priesvit ciev**

a) **Elasticita ciev.**

Význam

Pulzová vlna - palpácia arteriálneho pulzu na povrchových artériách (a.radialis a a.carotis)

Pulz.vlny spôsobené zmenami TK. Synchronizácia so srdcovým cyklom - systolou. Rýchlosť pulzovej vlny asi 6 m/s.

Klinické hodnotenie pulzu.

Meranie rýchlosti pulzovej vlny

b) **Priesvit ciev**

Arterioly v splanchnickej oblasti → periférna vaskulárna rezistencia

Pľúcne arterioly - určujú pľúcnu vaskulárnu rezistenciu

TLAK KRVI

Energia systoly srdca

- frontálny /rýchlostný/ tlak
- laterálny tlak = tlak krvi.

Bernoulliho zákon)

Tlak krvi:

- **systolický**
- **diastolický**
- **stredný**
- **tlaková amplitúda**

Hodnoty TK v jednotlivých úsekoch cirkulácie

Meranie tlaku krvi

Priama metóda

Nepriame metódy

Zásady správneho merania TK

Tlak krvi závisí:

- 1) Činnosť srdca
- 2) Vaskulárny odpor
- 3) Množstvo a viskozita krvi
- 4) Vonkajší tlak na cievy
- 5) Vplyv gravitácie

Ad 1) Činnosť srdca $MV = f.s. \times SV$

Ad 2) Vaskulárny odpor

$$\text{Celková SVR} = \frac{\text{TKao str.}}{\text{Fao}} = \frac{100 \text{ mm Hg}}{5,5 \text{ l/min}} = 18 \text{ mm Hg} \times \text{l}^{-1} \times \text{min}$$

$$\text{Pľúcna VR} = \frac{\text{TK a.pulm.str.} - \text{TK LP str.}}{\text{F a.pulm.}} = \frac{20 - 0}{5,5} = 3,6 \text{ mm Hg} \times \text{l}^{-1} \times \text{min}$$

Ad 3) Množstvo a viskozita krvi

Ad 4) Vonkajší tlak na cievy

Ad 5) Vplyv gravitácie

Fyziologické zmeny tlaku krvi

- 1) Vplyv veku a pohlavia
- 2) Vplyv polohy tela – ortostáza, klinostáza
- 3) Vplyv činnosti niektorých orgánov

Charakteristika hemodynamiky v cievnom systéme s nízkym tlakom

Základná morfológická charakteristika cievnych riečísk:

Artérie

Arterioly

Kapiláry

Vény

Cievny systém s nízkym tlakom a odporom = kapilárne a venózne riečisko systémového obehu, pľúcne a lymfatické riečisko.

Charakteristika – ľahká distenzibilita

- nížky tlak krvi

→ kapacitný systém (85 % celk. objemu krvi)

Prúdenie krvi v kapilárach

Prekapilárne sfinktery.

Rýchlosť krvného prúdu

Povrch a priesvit kapilárneho riečiska:

Lahká distenzibilita kapilárnej steny:

Nízky tlak v kapilárach

REGULÁCIA KARDIOVASKULÁRNEHO SYSTÉMU

- regulácia činnosti srdca
- regulácia priesvitu ciev

Regulácia činnosti srdca

1/ intrakardiálna (autoregulácia)

2/ extrakardiálna

Intrakardiálna regulácia činnosti srdca:

1) Heterometrická autoregulácia – Frankov-Starlingov zákon

Význam

2/ Homeometrická autoregulácia – „Bowditchove schody“
frekvenčný efekt

Extrakardiálna regulácia činnosti srdca:

- nervová
- humorálna

Nervová regulácia činnosti srdca:

Parasympatikus (n.X.) – kardioinhibičné centrum
(ncl. dorsalis n.vagi).

Mediátor acetylcholín

Vagový tonus

Negatívne tropné efekty:

- chronotropný
- dromotropný
- bathmotropný
- inotropný
- klinotropný

Sympatikus (n.n. cardiaci)

Sympatikový tonus.

Pozitívne tropné efekty.

Humorálna extrakardiálna regulácia srdca:

- katecholamíny

- T₃, T₄
  - glukagón
- Pozitívne tropné účinky

Regulácia priesvitu ciev

Hladká svalovina ciev v pokoji - bazálne napätie - *cievny tonus*

- 1/ lokálna autoreguláciu tonusu a vazomotoriky ciev - **autoregulácia**
- 2/ systémová reguláciu tonusu a vazomotoriky ciev - (vonkajšia, extrinsic), - humorálna, nervová

1) Autoregulácia

a. Myogénna autoregulácia

Baylissov efekt

Podstata

b. Metabolicko-humorálna autoregulácia

1/ Metabolická

Koncové produkty energetického metabolizmu

Kyslík a živiny

Adenozín

2/ Humorálna:

Vazoaktívne látky tvorené endotelom:

Endotelové bunky produkujú a sekrétujú látky

- *vazodilatačné*
- *vazokonstričné.*

Vazodilatačné látky endotelových buniek:

1. Oxid dusnatý
2. Prostacyklín (PGI₂)
3. Prostaglandíny E₂, D₂ a EDHF(endotelový hyperpolarizačný faktor)

Vazokonstričné látky endotelových buniek:

1. Endotelíny (ED):
2. Tromboxán A₂ a nestabilné endoperoxidy

Ďalšie vazoaktívne látky tvorené (aj) inými tkanivami

Histamín

Plazmatické kiníny

Serotonín

SYSTÉMOVÁ REGULÁCIA TONUSU A VAZOMOTORIKY CIEV

1. autonómny nervový systém

2. endokrinný systém.

Nervová regulácia

Sympatikus: Adrenergne vlákna - NA → alpha 1 receptory –
vazokonstrikcia

Väčšina hladkých svalov ciev je inervovaná sympatikom.

Parasympatikus: Cholinergne vlákna – acetylcholín – M receptory - vazodilatácia

Cholinergné vlákna inervujú cievy len niektorých oblastí:

Vazomotorické centrum:

Predĺžená miecha - difúzne:

- Depresorická. Oblasť A1.
- Presorická. C1 oblasť - NA neuróny.
- Senzorická oblasť. Oblasť A2.

Spinálne vazomotorické centrá

Hypotalamus

Talamus, limbický systém - emócie

Mozgová kôra

Hormonálna kontrola priesvitu ciev:

Katecholamíny

Renín-angiotenzínový systém:

Vazopresín (arginín-vazopresín, antidiuretický hormón):

Hypotalamus, neurohypofýza

Atriálny nátriuretický peptid (ANP):

KARDIOVASKULÁRNE REFLEXY

Reflex - definícia .

Reflexný oblúk.

Receptory: 1) Interoceptory: - baroreceptory
- chemoreceptory

2) Nešpecifické receptory:

Baroreceptory - nízkotlakové
- vysokotlakové

Nízkotlakové – predsene - typ A
typ B

Efekty stimulácie atriálnych baroreceptorov
Bainbridgeov reflex

Vysokotlakové - sinus caroticus
- arcus aortae
- ľavá komora

Sinokarotický reflex

Reflex z arcus aortae

Reflex z ventrikulárnych receptorov:

Súhrn aktivít a efektov vysokotlakových baroreceptorov

Normálny TK: výboje s pomalou f.
Zvýšený TK: zvýšená f výbojov
Znížený TK: útlm aktivity baroreceptorov

Efekty

- pri zvýšenom TK

- pri zníženom TK

Udržiavanie TK v rozličných situáciách.

Testovanie baroreceptorovej senzitivity

Rôzne fyziologické manévry:

- *Ortostatický a klinostatický reflex*

- *Valsalvov manéver:*

Chemoreceptory

- **periférne**

- **centrálne**

Periférne chemoreceptory:

Karotické a aortálne telieska

Stimulácia: nízky PaO₂

Efekty

Centrálne chemoreceptory

Ventrálna strana predĺženej miechy - H⁺ zóna

Stimulácia: Acidóza

Efekty

KV reflexy z dráždenia nešpecifických receptorov

A) Trigeminálne zakončenia

1) Okulokardiálny reflex

2) Kratschmerov apnoický reflex

3) Diving reflex

Kyslík šetriace reflexy - pre srdce a mozog

B) Vagové zakončenia

1) Heringov - Breuerov reflex:

2) Pulmonálny chemoreflex:

3) Koronárny chemoreflex:

C/ Somatosympatkový reflex

D/Chladový reflex

Vplyv vyšších etáží CNS na KVS

Hypotalamus:

Limbický systém: Emočné zmeny funkcií KVS

Mozgová kôra:

Psychosomatické poruchy činnosti KVS

Zvláštnosti koronárnej cirkulácie

Morfológia

Prietok: 250 ml/min (200 cez ľavú, 50 cez pravú a.c.) =
5% MV. Pri práci zvýšenie až 10 x.

Závislosť od fáz srdcovej revolúcie – najmä cez a. c. sin. – od tlakových gradientov medzi stenou komôr

Regulácia prietoku krvi cez koronárne riečisko

Nervová

Humorálna

Bezoldov – Jarischov reflex – koronárny chemoreflex

Zvláštnosti obehu krvi mozgovým riečiskom

Morfológia

Prietok krvi

Regulácia prietoku a tlaku

PLŮCNA CIRKULÁCIA

Objem krvi v pľúcnom riečisku

Tlak krvi v pľúcnom obehu:

Nízkotlakové riečisko

a.pulmonalis = 25/10 mmHg (3,3/1,1 kPa)

Pľúcne kapiláry = 7 mmHg.

Odpor pľúcneho riečiska: nízkoodporové riečisko.

Podiel na odpore: artérie a arterioly, kapiláry, vény (%).

Prietok krvi pľúcny riečiskom

Pulzný charakter toku.

Mechanické faktory ovplyvňujúce prietok krvi pľúcny riečiskom

Hydrostatický tlak

Alveolárny tlak

Ventilačno / perfúzny pomer.

Regulácia prietoku krvi pľúcny riečiskom:

Mechanické faktory

Autoregulácia:

Myogénna

Metabolicko-humorálna

Pľúcna hypoxická vazokonstrikcia

Fyziologický význam

Alveolo-kapilárny reflex.

Kapiláro-bronchiálny reflex.

Látky z endotelu pľúcnych ciev:

a/ *Vazodilatátory pľúcneho riečiska*

b/ *Vazokonstriktory pľúcnych ciev*

Hormonálne vplyvy

Nervová regulácia:

Parasympatikus

Sympatikus

Peptiderné vlákna

Pulmonálny chemoreflex

SPLANCHNICKÁ CIRKULÁCIA

Zásobovanie tromi artériami:

1. **a. celiaca**
2. **a. mesenterica superior**
3. **a. mesenterica inferior**

Prietok krvi

Splanchnický venózný systém - **rezervoár krvi.**

Splanchnická cirkulácia - špecifická - **dve do série zapojené kapilárne siete:**

1. Prvá kapilárna sieť
2. Sínusoidy pečene.

Cirkulácia krvi v cievach žalúdka a čriev

Sliznica žalúdka aj čriev dostáva v pokoji viac ako polovicu - až 75% celého prietoku krvi.
Bohaté anastomózy.

Protiprúdová výmena látok plynov i živín a metabolitov medzi arteriolou a venulou v črevných klkoch.

Hepatálny obeh:

Dva prítoky krvi: - arteriálny (a.hepatica)
- venózný (v.portae).

Krvný prietok

- asi **1500 ml/min.** Cez a. hepatica prichádza približne 25-30% celkového prietoku krvi pečňou, 70-75% ide cez v.portae.

Regulácia prietoku krvi

Autoregulácia:

Myogénna

Metabolicko - humorálna autoregulácia

Prevaha vazodilatačných faktorov:

- pokles PaO₂
- adenosín
- draslíkové ióny a zmeny osmolarity
- kalidín a bradykinín
- gastrín a cholecystokinín
- glukóza a mastné kyseliny

Systémová hormonálna regulácia

Vazokonstriktory:

- *Noradrenálín, angiotenzín II, vazopresín*

Vazodilatátory:

- *VIP - vazoaktívny intestinálny peptid, histamín, serotonín, prostaglandíny.*

Nervová regulácia

Prevaha sympatiková

Parasympatikové vlákna len malý efekt

Meranie prietoku krvi splanchnickou oblasťou:

Význam splanchnickej cirkulácie

1. Zabezpečenie *metabolických funkcií* tráviaceho traktu.
2. *Rezervoárová funkcia* .

OBEH KRVI KOSTROVÝM SVALSTVOM

Prietok krvi

Úmerný aktivite

Odpor ciev

Ovplyvňovaný okolitým tlakom vlákien kostrového svalu (relaxované/ kontrahované).

Pri **statickej kontrakcii** svalu - cievy prebiehajúce vnútri svalu sa stláčajú a prietok krvi klesá, až sa zastavuje.

Dynamické rytmické kontrakcie - efekt na prietok krvi je intermitentný.

Regulácia prietoku krvi kostrovým svalstvom:

Autoregulácia:

Myogénna

Metabolicko-humorálna autoregulácia

Prevaha vazodilatačných pôsobkov

Ischemická hyperémia

Systémová hormonálna regulácia

Nervová regulácia

Existencia vazodilatačných *sympatikových cholinergných vlákien*:

Cholinergný sympatikový systém =vazodilatačný systém (gyrus praecentralis - hypotalamus – mesencephalon – miecha)

V pokoji hlavne *regulácia nervová*, pri svalovej práci *lokálne humorálne* mechanizmy.

Význam krvného obehu kostrovým svalstvom:

- 1/ Prívod kyslíka a živín a odvod oxidu uhličitého, metabolitov
  - 2/ Termoregulačný význam
  - 3/ Regulácia krvného tlaku i cirkulujúceho objemu.
-

Krvný obeh kožou

Morfológia

Prietok - 1 – 150 ml/min/100 g

Regulácia

1) Nervová

Axónový reflex – antidrómne vedenie vzruch – lokálne efekty

2) Humorálna :

Vazodilatačné látky

Vazokonstrikčné látky

Fyziologický význam

- 1/ Výživa kože a kožných štruktúr
- 2/ Termoregulácia

Skúšky kožnej vaskulárnej reaktivity

Dermografizmus

FETÁLNY KRVNÝ OBEH

Kontrakcie buniek budúceho srdca - od 3.týždňa

Primitívny KO embrya - od 5.týždňa

SRDCE PLODU

Relatívna väčšia hmotnosť - k hmotnosti tela. Hmotnosť PK väčšia

Existencia P-L skratu - **foramen ovale**

Frekvencia srdca: 120-140/min, existencia VFS

Respiračná sinusová arytmia – už in utero

Dýchacie pohyby plodu

Výskyt

Typy: 1. Rýchle pravidelné (60-90/min)

2. Rýchle nepravidelné

3. Samostatné pohyby s veľkou amplitúdou (6-12 x za deň)

4. ...čkanie, „kašeľ“, zívanie, panting ...

Faktory ovplyvňujúce DPP:

1. Pokles PO₂
2. Glykémia
3. Fyzikálne stimuly
4. Farmaká
5. Fajčenie

Zmeny FS plodu

Tachykardia (akcelerácia)

Bradykardia (decelerácia):

Využitie zmien FS pre diagnostiku stavu plodu pri pôrode:

Kardiotokografia: EKG plodu + snímanie kontrakcií maternice

Včasná decelerácia - DIP I.

Oneskorená decelerácia - DIP II

Variabilná decelerácia

Minútový vývrhový objem srdca plodu

MV: kombinovaný - PK:65%, LK 35%

REGULÁCIA KO PLODU

Autoregulácia

Nervová regulácia

Humorálna regulácia

TRANZITÓRNY OBEH

Mechanizmy spontánneho uzáveru pup. šnúry:

- cirkulárna svalovina
- longitudinálna
- špirálovitá

Pokles ven.návratu - zníženie TK v PP - PK a pl. riečisku

Zvýšenie TK cez pľúcne riečisko, TK v systémovom riečisku - zvýš. TK v LP, funkčný uzáver FO.

Mechanizmus uzáveru ductus venosus Arantii:

funkčný uzáver v dôsledku poklesu prítoku krvi

Mechanizmy uzáveru ductus a. Botalli:

- zvýšenie PaO₂
- vazokonstriktorické látky

- odpadnutie vazodilatačného tonusu prostaglandínov PGE_{1,2}
Terapeutické použitie blokátorov - aspirín, indometacín... namiesto operatívneho podväzu.

Metódy neinvazívneho merania TK u novorodencov a dojčiat

Flush metóda – TK str.

Xylolová metóda – 2 manžety – prenos pulzácií

Ultrazvuková metóda

- Arteriosonda
- Pedisphyg – system

Infrazvuková metóda

– vibrácie steny cievy – Infrasonde 3000

Oscilometrická metóda – Nippon-Collin, Dinamap

Význam použitia správnej šírky a dĺžky tonometrickej manžety

Tlak krvi u plodov, novorodencov, detí a adolescentov

a) **Plody:** U plodov – postupný vzostup TK

b) **Novorodenci:**

Závislosť od gestačného veku a p. hmotnosti

Závislosť od postnatálneho veku

Cirkadiánna závislosť

Vplyv plaču na TK

Vplyv príjmu potravy na TK

c) **Tlak krvi v detstve**

Najprudšie zvýšenie v 1. týždni (+10 mm Hg), ďalších 5 týždňov (+ á 2 mm Hg/týždeň), 2. – 4. rok plató, 8.–11. rok zabrzdzenie až pokles TK syst. (pokles f.s.)

Puberta – vzostup a pohlavná diferenciácia

„Tracking fenomén“

FYZIOLÓGIA DÝCHANIA

Dýchanie

- vonkajšie
- vnútorné

Vonkajšie dýchanie:

1/ventilácia, 2/distribúcia, 3/difúzia 4/perfúzia pľúc.

Mŕtvy priestor dýchací (V_D)

Konduktívna zóna.
Tranzitórna (prechodná) a respiračná zóna.

Konduktívna zóna = mŕtvy priestor (V_D - volume dead). U dospelého človeka cca 150 ml.

Mŕtvy priestor:

- *anatomický*
- *alveolárny*
- *celkový - funkčný.*

Fyziologický význam V_D

Nárazník medzi atmosférou a alveolmi.

Meranie mŕtveho priestoru

Podľa Bohrovej rovnice

Jednodychový dusíkový test

Hladké svalstvo dýchacích ciest a jeho regulácia

Hladké svalstvo: trachea, bronchy.. resp. bronchioly.

Cirkulárne a špirálovite.

Regulácia priesvitu dýchacích ciest

Mechanické faktory

Nervová regul.: ANS.

Parasympatikus

Sympatiko-adrenálny systém

Neadrenergický a necholinergný systém

Axónové reflexy.

Humorálna regulácia:

Bronchokonstričné látky

Bronchodilatačné

ELASTICKÉ VLASTNOSTI PĽÚC A HRUDNÍKA

Pôvod elastických vlastností hrudníka

Elastické tlaky pľúc a hrudníka pri FRC (po pokojnom výdychu) sú v rovnováhe-
relaxačná poloha.

PNEUMOTORAX

Vonkajší pneumotorax

Otvorený pneumotorax

Uzatvorený

Ventilový

Vnútorný pneumotorax

Následky PNO

VENTILÁCIA

Ventilácia = cyklicky sa opakujúci proces inspíria a expíria s výmenou vzduchu v pľúcach.

Mechanizmy vdychu a výdychu

Inspiračné - vdychové dýchacie svaly

Exspiračné - výdychové dýchacie svaly

Dychový cyklus

PARAMETRE CHARAKTERIZUJÚCE VENTILÁCIU

Tlaky v dýchacom systéme

Tlak v interpleurálnom priestore (Ppl):

Pri pokojnom dýchaní – subatmosférický.

- Exspírium

- Inspírium

Vplyv gravitácie na Ppl

Intrapulmonálny tlak

Meranie interpleurálneho/intratorakálneho tlaku

Meranie alveolárneho tlaku:

Tlaky:

- faryngeálny (Pf),

- tracheálny (Ptr),

- bronchiálny (Pbr)

- abdominálny (Pabd) / v žalúdku (P gastr.)

Diferenciálne tlaky

Prietok, rýchlosť a prúdenia vzduchu cez DC

Prúdenie:

- *Laminárne prúdenie* - parabolický rýchlostný profil.

- *Turbulentné prúdenie* - vírivé prúdenia

Rýchlosť prúdenia vzduchu v trachei

Prietok vzduchu dýchacími cestami

Meranie rýchlosti a prietoku vzduchu DC

Objemy a kapacity pľúc

Základné objemy pľúc

Kapacity pľúc

Meranie objemov a kapacít pľúc:

Spirometria/ spirografia.

(RV a FRC nepriame metódy.)

MINÚTOVÁ A ALVEOLÁRNA VENTILÁCIA

Ventilácia pľúc = objem vzduchu, ktorý prejde dýchacími cestami a alveolami za časovú jednotku.

Minútová ventilácia: Množstvo vzduchu, ktoré sa preventiluje dýchacími cestami a pľúcami za 1 minútu:

$$V = V_T \times f = 0,5 \text{ l} \times 12 - 18/\text{min} = 6 - 9 \text{ l/min} .$$

Alveolárna ventilácia: Množstvo vzduchu, ktoré sa obmení v alveolárnom priestore za 1 minútu:

$$V_A = (V_T - V_D) \times f.$$

Bohrova axióma

$$V_A = 3,5 - 6,3 \text{ l/minútu}.$$

Efekty rôznych dychových objemov a frekvencií dýchania na celkovú minútovú a alveolárnu ventiláciu.

DYCHOVÝ VZOR

Efektivita ventilácie - nastavenie úpravami:

- 1/ frekvencia dýchania,
- 2/dychový objem,
- 3/ trvanie dychového cyklu - T_{tot} ,
- 4/trvanie inspíria - T_i ,
- 5/trvanie expíria - T_e ,
- 6/ vzájomný pomer $T_i:T_e$,
- 7/ rôzne kombinácie zmien týchto parametrov.

Dychový vzor = spôsob kombinácie zmien uvedených parametrov k udržaniu primeranej a efektívnej ventilácie.

Vyjadrenie dychového vzoru:

- Vzťah medzi *dychovým objemom a trvaním dychového cyklu*

- Vzťah medzi *dychovým objemom a trvaním častí dychového cyklu* - inšpiria (Ti) a exspiria (Te) = inšpiračnou a exspiračnou rýchlosťou.
Eulerova hyperbola.
- Vzťah medzi *dychovým objemom a minútovou ventiláciou.*
Heyov vzťah

DISTRIBÚCIA VENTILÁCIE

Pľúca - orgán so zložitou štruktúrou – **nerovnomerná distribúcia vzduchu** v závislosti od mnohých **faktorov**:

Morfologické usporiadanie

Vplyv gravitácie

Uzatvárací objem - closing volume (CV)

Gas trapping

Meranie CV

- Jednodychovým dusíkovým testom (meranie VD);
- Bolusovou metódou s xenónom, argónom, alebo héliom.

Uzatváracia kapacita (closing capacity, CC)

Vplyv regionálnych zmien poddajnosti a odporu

Regionálna porucha poddajnosti

Regionálna bronchokonstrikcia/obštrukcia

Meranie distribúcie ventilácie

Distribúciu ventilácie môžeme hodnotiť pomocou:

- *auskultácie pľúc*
- *rtg snímok*
- *rádioaktívneho plynu*
- *jednodychového dusíkového testu*
- *mnohodychových metód merania intrapulmonálnej distribúcie plynu* -

PLÚČNY SURFAKTANT

300 miliónov alveolov – rôzne diametre.

$$\text{Laplaceov zákon } P = \frac{2 \times T}{r}$$

→ *instabilita systému.*

V pľúcach **stabilizujúci faktor** = **plúčny surfaktant** –vystielajúci vnútro alveolov.

Množstvo a zloženie plúčneho surfaktantu

Lipidicko-proteínový komplex

- Fosfolipidy (90%), proteíny (8-10%).

Z fosfolipidov je najviac fosfatidylcholínu (PC, starší názov lecitín - 70-80% fosfolipidov) a fosfatidylglycerolu (PG).

- Proteíny: SPA, SP-B, SP-C, SP-D

Biosyntéza surfaktantu

Pneumocyty II. - kubické, mikrovilli, množstvo b. organel – producenti surfaktantu (S).

S sa tvorí v endoplazmatickom retikulu, potom transportovaný do lamelárnych teliesok (až 25% obsahu cytoplazmy). Dozrievanie, presun zrelších teliesok k okraju pneumocytu - vylučovanie S exocytózou.

Na povrchu alveolu S získava podobu mriežkovitých štruktúr – tubulárny myelín (nutné Ca^{2+}) – z neho funkčná monovrstva – aktívny surfaktant.

Alveolárny metabolizmus surfaktantu

Odstraňovanie S:

- 1) Spätne vychytávanie
- 2) Fagocytóza a degradácia alveol. makrofágmi
- 3) Odstraňovanie lymfatickým a vaskulárnym systémom,
- 4) MCT (malý význam).

Regulácia syntézy a sekrécie pľúcneho surfaktantu

Lokálna

Nervová

Humorálna

Kortikoidy

Tyreoidálne hormóny

Pohlavné hormóny

Inzulín

Funkcie pľúcneho surfaktantu

1) Mechanická stabilizácia alveolov a respiračných bronchiolov

Nedostatok S – RDS – dyspnoe, zvýšená W_{tot} .

2) Antiedematózna funkcia

3) Účasť na lokálnych obranných mechanizmoch pľúc

4) Transportné vlastnosti

5) Ochrana alveolárnej hypofázy pred vyschnutím

Klinické aspekty surfaktantu

Perinatálne obdobie

Nezrelé pľúca – prevaha fosfatidylinozitolu (PI)

Zrelé - - - - - fosfatidylglycerolu (PG)

Prvý dych – významný vzostup koncentrácie

Nedostatok S – IRDS

Poškodenie S:

Endogénne faktory

Exogénne faktory

Liečba surfaktant – deficientných stavov exogénnym surfaktantom

Ciele – nahradiť chýbajúci S - stimulovať metabolizmus endogénneho S

VÝMENA DÝCHACÍCH PLYNOV V PĽÚCACH

Pre absorpciu plynov v tekutine platí Henryho zákon

Absorbčný koeficient = $O_2 = 0,024$; $CO_2 = 0,51$ (20 – 25 x väčší)

O_2 , CO_2 = dýchacie/krvné plyny

Zloženie a parciálne tlaky

Alveolokapilárna (a-k)membrána = zloženie

Schéma difúzie O_2 a CO_2 cez alveolokapilárnu membránu

Veľkosť transferu – difúzie

Difúzna kapacita pľúc pre O_2

Maximálna difúzna kapacita O_2 .

Prenos kyslíka krvou

O_2 - fyzikálne rozpustený v plazme

- chemicky viazaný na Hb

Fyzikálne rozpustený – v 1 litri krvi – 3 ml O_2 (0,3 ml%).

Lineárna závislosť medzi množstvom a P_AO_2

Chemicky viazaný O_2 na Hb – oxygenácia a deoxygenácia

1g Hb $\leftarrow$ 1,34 ml O_2 (Hüfnerovo číslo)

V 1 litri krvi = 160 g Hb x 1,34 = 214 ml O_2 = O_2 kapacita

Disociačná a asociačná (väzbová) krivka O_2

Vplyvy na tvar krivky:

- 1) CO₂ – Bohrov efekt
- 2) pH
- 3) Vzostup teploty
- 4) 2,3 DPG

Transport CO₂ krvou

PaCO₂ = 40 mmHg (5,3 kPa); PvCO₂ = 46 mmHg (6,1 kPa)

- 1) Fyzikálne rozpustený
- 2) Chemicky viazaný – kyslé uhličitaný
- 3) - “ - - na bielkoviny - karbaminohemoglobín
- karbaminoproteín

Väzbová krivka CO₂

Vplyv na tvar:

O₂ – vzostup doprava, dole – pokles – doľava – čím menej O₂ – tým viac môže krv viazať
CO₂ – **Christiansen–Douglas – Haldane efekt**

Vzájomná potenciácia krvných plynov

Liečba kyslíkom

Indikácia

Spôsob aplikácie

Základná požiadavka zmes plynov obohatená kyslíkom musí byť zohriata a dostatočne zvlhčená.

Za normálneho barometrického tlaku - *normobarická*, za zvýšeného - *hyperbarická oxygenácia*.

Dýchanie 100% O₂ (FiO₂ = 1,0) u zdravého človeka vyvolá úplné nasýtenie Hb a asi 5x sa zvýši fyzikálne rozpustený O₂ (z 3 na 14 ml/l) – PaO₂ = 700 torr (93 kPa).

U pacientov trpiacich hypoxémiou a hypoxiou zvyšovaním koncentrácie kyslíka vo vdychovanej zmesi upravujeme znížený PaO₂ na fyziologické hodnoty - **normoxémiu**.

Nepriaznivé účinky O₂ liečby

- 1) O₂ apnoe
- 2) Dráždenie slizníc chladným a nezvlhčeným plynom
- 3) Zmeny na pľúcach a dýchacích cestách
- 4) Vazokonstrikcia
- 5) Vplyv na mozog
- 6) Vznik voľných radikálov - *cytotoxický efekt*.

- 7) Vplyv na kvs
- 8) Výbušnosť

Hyperbarická oxygenácia

Aplikácia O₂ zvýšeným tlakom (pľúca i celé telo)
Hyperbarické komory

Pri P = 3 atm. – dosýtenie Hb + zvýšenie fyzikálne rozpusteného O₂ až na 70 ml/l = PaO₂ = 2000 mmHg (270 kPa) – dostatočné množstvo na zásobovanie tkanív.

Indikácie: Pri inaktivácii Hb

- Otrava barbiturátmi, kyanidmi
- Liečba plynovej gangrény, tetanu, ulcus cruris,
- Bürgerovej choroby, porúch vnútorného ucha, ...

Komplikácie

Účinky zníženého barometrického tlaku

Choroba z dekompresie (kesónová choroba): prudký prechod z prostredia so zvýšeným barometrickým tlakom (potápanie sa) do prostredia s normálnym tlakom. Bublinky N₂.
Terapia

Explozívna dekompresia

Účinky zvýšeného barometrického tlaku

Potápanie sa

Adaptačné mechanizmy fyziologické –
- ponárací (diving) reflex

Technické možnosti – akvalungy

Zvýšenie PO₂, PN₂.

Zvýšenie PN₂ (4-5 atm) – eufória, 38 atm - narkóza

Náhle zvýšenie tlaku v okolí – pri výbuchu – blast syndróm (dysbarizmus)

UMELÁ VENTILÁCIA PĽÚC

= zabezpečovanie ventilácie umelými zásahmi a prostriedkami

Požiadavky na UVP:

Ventilácia má zabezpečiť: dostatočnú výmenu dýchacích plynov adekvátne požiadavkám metabolizmu

Ventilácia nemá významne narušovať:

- 1) dýchacie cesty
- 2) alveoly a surfaktantový systém pľúc
- 1) venózný návrat
- 2) pľúcnu cirkuláciu ako celok a regionálne ventilačno-perfúzne pomery
- 5) minútový vývrhový objem srdca
- 6) stav a činnosť iných orgánov

Typy UVP

Uplná náhrada ventilácie

Mandatórna ventilácia

CPAP

REGULÁCIA DÝCHANIA

- 1) Nervová
- 2) Chemická

NERVOVÁ REGULÁCIA POKOJNÉHO DÝCHANIA

Dýchacie centrá – lokalizácia: predĺžená miecha a most

Medulárne dýchacie centrum:

inspiračná časť

expiračná časť

Inspiračná časť – dorzálna respiračná skupina (DRS)

Expiračná časť – oblasť ncl. retrofacialis, Bötzingerov komplex.

Zmiešaná oblasť – ventrálna respiračná skupina (VRS) -

Pontínne centrá

Apneustické centrum (ncl. reticularis)

Pneumotaxické centrum (pons, ncl. parabrachialis a Kölliker - Fusse)

Organizácia činnosti dýchacích centier

Generátor centrálnej inspiračnej aktivity (CIA)

Sumátor +

Vypínač inspiria

Vplyvy na nervovú reguláciu dýchania

a) Z vyšších etáží CNS:

- 1) Mozgová kôra
- 2) Limbické štruktúry – emócie
- 3) Hypothalamus

Vôľová a automatická kontrola dýchania

Vôľová regulácia: kortikospinálna dráha v dorzolaterálnej mieche (poškodenie = *sy. automatického dýchania*)

Automatická regulácia: bulbospinálna dráha vo ventrolaterálnom povrazci (poškodenie, príp. v mozgovom kmeni = *sy. Ondinovej kliatby*).

b) Z periférie:

a/ Receptory nosa

b/ Receptory nazofaryngu a orofaryngu

c/ Receptory laryngu

d/ Dolné dýchacie cesty a pľúca

1) Receptory rozpätia pľúc – mechanoreceptory, stretch receptory, inflačné receptory – hl

2) Dráždivé (irritant receptory) – rýchlo sa adaptujúce receptory (RAR).

e/ Receptory dýchacích svalov

NEŠPECIFICKÉ RECEPTORY

a/ **Mechanoreceptory orbity**

b/ **Baroreceptory**

c/ **Receptory kože**

d/ **Teplotné receptory, chladové receptory**

e/ **Receptory bolesti**

f **Proprioreceptory končatín**

Ochranné a obranné reflexy dýchacích ciest

Ochranné (preventívne) reflexy:

a/**Kratschmerov apnoický reflex:**

b/**Ponárací (diving) reflex:** chladové receptory sliznice HDC a tváre.

c/ **Laryngeálny chemoreflex:**

d/ **Receptory pľúcnych a bronchiálnych C-vlákien**

Efekty:

- Pľúcny chemoreflex:

- J-reflex (Paintal)

Obranné reflexy dýchacích ciest a pľúc

1) Kýchanie

2) Aspiračný reflex

3) Kašeľ

4/ Exspiračný reflex

Kardiovaskulárne efekty ORDC. Kašľová synkopa.

Chemická regulácia dýchania

Regulácia ventilácie podľa PO_2 , PCO_2 a pH

Snímače – **chemoreceptory**:

- Periférne
- Centrálné

Periférne chemoreceptory – glomus caroticum (n. IX.)
- glomus aorticum (n. X.)

Vlastné chemoreceptory- zakončenia n.sini carotici a n.vagi

Modulovanie efektov dopamínom – vytváraným v bb. typu 1

Monitorovanie PaO_2 a nie obsahu O_2 !

Tonicky aktívne.

Zvýšenie vzruchov – hyperventilácia.

Pozitívny hypoxicko – hyperkapnický vzťah.

Vplyv na KVS

Centrálné chemoreceptory

Ventrálna strana predĺženej miechy (H^+ , Mitchel, Loeschke, Schlaefke -MLS zóna).

Podnet – vzostup PCO_2 a koncentrácie H^+ iontov v mozgovo-miechovom moku a intersticiálnej tekutine.

Hyperventilácia. Slabý alebo žiadny vplyv na krvný obeh.